

Végleg kivégezték a már amúgy is megsebzett stabilitási és növekedési paktumot?

Rácz Margit

A fiskális politikai szigor az eurózónán belül nemcsak egyszerű elvárás volt a nemzeti hatáskörben maradt gazdaságpolitikát megvalósítók számára, hanem egy célra létrehozott, dokumentumban rögzített pénzbüntetés terhe mellett lehetett csak a GDP-ben mért háromszázalékos költségvetési hiányt meghaladni. A stabilitási és növekedési paktumot feltehetően azért hozták létre, hogy elrettentő erejénél fogva ne is kelljen a benne megfogalmazott szigorú büntetést a gyakorlatban kipróbálni.

Sajnos azonban az élet rácaffolt a paktummal kapcsolatos ilyen reményekre. Nem is csak úgy, hogy „deficitgyanús” országokban gazdasági recessziós időszakban túllépték a háromszázalékos határt, hanem úgyis, hogy a stabilitási kultúrájáról híres „mintaországban” lépték túl a bővös határt, méghozzá nem recessziós időszakban, és nemcsak egy évre. A dolgot tovább bonyolította, hogy ennek az országnak a politikai vezetői elutasították a paktum szerinti pénzbüntetés kifizetését. 2003-ban Németországban lett túlzott a költségvetési hiány, és ugyanekkor a tandem másik országában, Franciaországban is túllépték a háromszázalékos határt. Az ECOFIN-tanácsban két pénzügyminiszter rá tudott venni tíz másikat, hogy mentsek fel őket a büntetés terhe alól. Ezzel a tettel sikerült a tartós jogsértés állapotába juttatni az egész eurózónát.

Érthető tehát, hogy 2005-ben a luxemburgi tanácselnökség alatt Jean-Claude Juncker, aki egyszerre miniszterelnök és pénzügyminiszter is, célul tűzte a paktum megreformálását. Nagyon különböző érvek, vágyak és vélemények alakultak ki az egyes tagországokban a paktum rugalmasabbá tételével kapcsolatban. Maga Juncker többször nyilatkozott a reformról. Amellett tette le voksát, hogy valós nagyságot kell tükröznie a deficitnek, tehát nem lehet kiadási tételeket kivenni onnan, de egy teljes konjunktúraciklus alatt kell elérni a megfelelő deficitnagyságot. Ő eredetileg tehát egy néhány éves időszakot biztosított volna a rigorózus minden évben való megfelelés helyett.

A probléma azonban az volt, hogy leginkább Németország esetében már szinte mindegy lett, hogy a világgazdaságban éppen fellendülés vagy recesszió uralkodik, igazán jó növekedési teljesítmény a gazdaságban hosszabb ideje nem alakult ki. Tehát egy konjunktúraciklus alatt egyáltalán nem biztos, hogy Németország a háromszázalékos deficithatárt teljesíteni tudta volna.

A háromszázalékos bővös határ megszüntetése azonban egyáltalán nem tűnt célszerűnek, hiszen egyfelől ez nem csak a paktumban szereplő érték, hanem a GMU-csatlakozásra váró tagországok kötelezettségeit meghatározó maastrichti konvergen-

cia-kritérium is. Ez utóbbinak megváltoztatása pedig igen komoly *jogi procedura* lett volna, nem is beszélve arról, hogy a 12 GMU-tagországnak ez igazán nem érdeke.

Mindezek alapján talán a szigorú költségvetési politika szempontjából a legrosszabb megoldásra került sor. Azaz arra, hogy különböző címszavak alatt mód nyílik a valós hiány helyett a deficitmeghatározáshoz egy átalakított költségvetési kiadási összeget megállapítani. Németország elvárásai teljesültek, hiszen a német újraegyesítés költségeit ugyanúgy ki lehet emelni a kiadási tételek közül, mint ahogy az EU közös költségvetésébe befizetett nettó hozzájárulást. Ha Németország „vágyait” teljesíteni kellett, akkor persze más országok javaslataitól sem lehetett elzárkózni. Így került be a lehetséges kiadási tételek közé a K+F-re történő kiadás vagy a strukturális reformok negatív hatása, mint például a nyugdíjreform.

Ha értelmezési lehetőség nyílik a költségvetési deficit kiszámításakor, márpedig ennél a felvizezett paktumnál nyílik, akkor nem nehéz feltételezni, hogy kieleződő vitákra lehet majd számítani az Európai Bizottság és a tagországok között. A nagy tagországok, ahogy az 2003-ban kiderült, sikerrel tudják érdekeiket védeni. A kis országok és feltehetően az újonnan csatlakozott országok azonban nemigen. Tehát hiába mondjuk azt, hogy GMU-csatlakozásunkat megkönnyíti a nyugdíjreform deficitcsökkentő elszámolásának lehetősége, mert végül is – lehet hogy csak az eurózónán belül – egységes, világos és egyszerű szabályok hiányában várhatóan nem egyforma mércével méri majd a bizottság a túlzott deficiteljárás megindításának indokait, amire kis országgént akár rá is fizethetünk.

Ha a felvizezett paktumot úgy tekintjük, mintha már nem is létezne, nem tévedünk sokat. Akkor viszont felmerül a kér-

dés, hogy mostantól szabadon növelhető a költségvetési hiány az eurózónán belül? Erről nincs szó. Optimista esetben feltételezhető, hogy a globalizált világgazdaságban és a tőkéés EU-ban fegyelmezett önszabályozás biztosítja majd a szigorú fiskális politikát. Ez esetben mindössze annyi történt, hogy a tagországok, mindenekelőtt a nagy tagországok megszabadultak a bizottsági béklyótól fiskális politikájuk alakításakor. Másként fogalmazva, az amúgy is nemzeti keretek között maradt fiskális politika megszabadult egy lényegét tekintve hatástalan közösségi ellenőrzéstől.

A jövő dönti el, hogy a fiskális szigor világgazdasági kényszerként hatékonyan, sőt hatékonyabban az eddigieknél kikényszeríthető lesz-e az euró zóna „félrelépő” országaiban, vagy sem.

* * * * *

Eddig megjelent számaink megtekinthetők és letölthetők a www.vki.hu weboldalról